

Андріана-Марія ГАРАСИМЯК,
студентка II курсу
спеціальності 014.12 Середня Освіта
(Мистецтво. Образотворче Мистецтво)
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка
Науковий керівник :
Ірина ПАЦАЛЮК,
доцент кафедри образотворчого мистецтва,
дизайну та методики їх навчання
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка
Тернопіль, Україна
marrisoftgirl@gmail.com

РОЛЬ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ МИСТЕЦТВ ІЛЮСТРАЦІЇ

Сучасний освітній процес неможливо уявити без використання візуалізації, особливо в галузі мистецтва та дизайну. Візуальні матеріали допомагають краще сприймати інформацію, розвивати просторове мислення та сприяють творчій самореалізації як учнів, так і студентів. Особливу роль візуалізація відіграє у навчанні ілюстрації, де необхідно не лише теоретичне розуміння, але й практичне застосування художніх прийомів.

Значення візуалізації у процесі навчання мистецтву ілюстрації потребує розгляду з точки зору теоретичних аспектів впливу візуального представлення інформації на ефективність навчання та практичних методів, які дають змогу впроваджувати візуалізацію в освітній процес.

Аналіз крайніх публікацій. Дослідження Л. Василенка щодо використання інтерактивних підручників, що містять відеоуроки та анімовані приклади, доводить, що такий методичний підхід сприяє швидшому засвоєнню знань. Розвідки О. Гончаренко вказують на ефективність використання

інтерактивних графічних матеріалів у навчанні художників. Водночас, за даними А. Петрова, ключовими факторами успішного засвоєння матеріалу є послідовність подання візуальної інформації та її адаптація до рівня підготовки здобувачів.

О. Ткаченко підкреслює важливість використання цифрових платформ у процесі навчання ілюстрації, зокрема додатків для моделювання перспективи та освітлення. Ці технології дають можливість глибше усвідомити принципи композиції та створювати складні художні роботи, оперуючи цифровими інструментами.

Теоретичні основи візуалізації розглянуто R. Clark та С. Lyons. Автори доводять, що теорія когнітивного навчання підкреслює важливість поєднання текстової та візуальної інформації для кращого засвоєння матеріалу. В. Мельник доводить наступне: «Візуальні елементи дозволяють студентам швидше орієнтуватися у складних поняттях і застосовувати отримані знання на практиці» [6, с. 42].

Попри зазначене, застосування візуалізації в освітньому процесі передбачає також створення навчальних підручників, орієнтованих на використання ілюстративного матеріалу. Наприклад, дослідження М. Сидоренко доводить, що студенти, які навчалися за підручниками з великою кількістю ілюстрацій, демонстрували кращі знання.

Про актуальну роль візуалізації говорять і інші науковці. Особливо доцільною вона є у процесі навчання мистецтву ілюстрації. Це твердження доводить аналіз джерел.

Зважаючи на роль візуалізації у навчанні мистецтву загалом та навчанні ілюстрації зокрема, науковцями розроблено широкий спектр методів та технологій: від використання графічних прикладів у підручниках до цифрових. Їх умовно поділяють на теоретичні та практичні. Водночас, найбільш ефективними у навчанні ілюстрації є:

- «– Графічні схеми та діаграми, що пояснюють композиційні принципи;
- Покрокові інструкції, які демонструють процес створення ілюстрацій;

– Використання мультимедійних засобів, таких як відеоуроки та інтерактивні презентації» [4, с. 56].

Попри зазначене, активними допоміжними методами візуалізації залишаються класичні методи: вербальні методи, а саме розповідь, бесіда, коментар та практичні методи: спільна діяльність вчителя та учня, методи «завідома помилка», «доповни ілюстрацію», практичне вправляння.

Вибір методів та технологій залежить від завдання, яке виконує учень чи студент, навчаючись ілюструвати, адже однією з ключових компетенцій в ілюстрації є здатність до досягнення композиційної рівноваги – зорової гармонії між елементами візуального простору. У межах навчального процесу ефективною вправою є побудова серії міні-композицій на основі заданих геометричних форм або тематичних завдань. Наприклад, здобувачам пропонується розмістити однакові за розміром, але різні за формою об'єкти у форматі, зберігаючи візуальну рівновагу лише за рахунок їхнього положення у просторі.

Додатково застосовуються вправи з використанням принципу візуальної ваги: варіації в масштабі, насиченості, текстурі та контрасті. У цьому випадку експериментують із варіантами композицій, що є навмисно дестабілізованими, та порівнюють їх з гармонійними, аналізуючи ефекти, які виникають при порушенні балансу. Такий підхід розвиває вміння свідомо керувати увагою глядача та продукувати візуальну ієрархію.

Формування колористичного рішення також потребує дотримання певних підходів в ілюструванні. Колір як візуальний інструмент несе як емоційне, так і структурне навантаження. У професійній підготовці ілюстраторів важливим етапом є розвиток здатності до цілісного колористичного мислення. У цьому контексті ефективними є вправи, що передбачають побудову серій кольорових варіацій одного і того ж зображення з використанням обмеженої палітри.

Особливу увагу приділяють роботі з тональними відношеннями – монохромні та аналогові композиції у яких акцентують увагу на гармонії та контрасті. Практикується також перенесення кольорових схем з природних

джерел (пейзажів, предметів мистецтва, архітектури) у власні ілюстративні композиції. Це дає можливість розвивати як відчуття кольору, так і розуміння його психологічного та символічного впливу.

Висновки: Візуалізація відіграє ключову роль у навчанні мистецтву ілюстрації, забезпечуючи краще розуміння матеріалу, розвиток навичок і стимулювання творчої діяльності здобувачів. Використання різноманітних візуальних методик дозволяє підвищити ефективність навчального процесу, що підтверджується сучасними дослідженнями. Подальші наукові розвідки у цій сфері можуть бути спрямовані на адаптацію мультимедійних технологій у підготовці учнів, вдосконаленні майстерності педагога.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Vasylenko L. Interactive textbooks and visual learning effectiveness. *Educational Technologies*, 2021. 7(3), 112-130.
- Clark R. C., & Lyons C. *Graphics for learning: Proven guidelines for planning, designing, and evaluating visuals in training materials*. Wiley. 2011.
3. Goncharenko O. Visual methods in art education. *Art & Education Journal*. 2020. 5(2), S . 45-60.
4. Johnson L. *Digital tools in illustration training*. Design Press, 2017.
5. Kuznetsova I. The impact of visual representation on students' artistic skills. *Journal of Visual Studies*, 2019. 8(1), S . 30-40.
6. Melnyk V. *Cognitive learning in artistic education*. Kyiv University Press, 2021.
7. Petrov A. Sequential learning and visual adaptation in illustration training. *Art Pedagogy Review*, 2018. 6(3), S . 58-75.
8. Sidorenko M. The role of illustrations in educational materials for artists. *Modern Art Studies*, 10(4), 2022. S . 67-80.
9. Tkachenko, O. Virtual reality in art education: Expanding creative horizons. *Digital Art Research*, 12(1), 2023. S . 90-105.